

PRODUCȚIA AGRICOLĂ ROMÂNĂSCĂ. RETROSPECTIVE INTERBELICE

Dr. Gheorghe DOBRE

Producția agricolă a României mari, interbelice, privită din perspectiva tendințelor care i-au configurat evoluția, prezintă neîndoios, trăsături proprii, specifice perioadei date, dar cu relevanță istorică și pentru alte epoci.

Din capul locului, ceea ce atrage atenția constă, bunăoară, în faptul că pe parcursul întregii perioade interbelice producția agricolă ocupa în venitul național o pondere (cca 40-50%) ce întrecea ponderea oricărei alte ramuri a producției materiale în același indicator sintetic. De remarcat însă că valoarea unei asemenea ponderi agricole se înscria pe o curbă descendentă (de la 47% între 1921-1930 la 43% între 1931-1938). Aceasta constituia o mărime edificatoare a faptului că, în perioada la care ne referim, au loc modificări însemnate în structura economiei țării și că printre sferele care alimentau respectivele modificări se număra și producția agricolă.

Cercetată mai de aproape apare că, deși cu o pondere în scădere în venitul național, producția în cauză înregistrează creșteri, atât în termeni absoluți, cât și relativi. Intensitatea cu care ea se mărește este mai moderată decât a altor ramuri ca, de exemplu, producția industrială, dar este categoric superioară (2,08%) ritmului mediu anual de creștere a populației (1,35%). Ceea ce și explică împrejurările că, pe ansamblul perioadei interbelice, România își acoperea nu numai necesitățile interne în produse agroalimentare, dar avea și disponibilități de astfel de produse pentru export.

În cadrul unei astfel de tendințe, evoluția producției agricole românești interbelice în decursul a cel puțin două segmente determinate de timp, acuză însă diferențe substanțiale. Astfel între anii 1921-1929 producția agricolă vegetală (pentru care

avem date oficiale ale timpului) a crescut cu 66%, într-un ritm mediu anual de 6,5%, dar între anii 1930-1938, ea a înregistrat un spor de numai 1,4% într-un ritm mediu doar de 0,5%.

În cele două fragmente de timp citate, populația țării, spre pildă, a crescut cu 12,2% într-un ritm mediu de 1,4% și respectiv cu 12% într-un ritm de 1,3%. De unde reiese că în primii ani postbelici producția noastră agricolă depășea substanțial și nivelul și intensitatea de sporire a populației, pe când în anii de după 1930 înregistrează valori de nivel și ritmuri inferioare.

Faptul își găsește o reflectare proprie domeniului și în situația exportului românesc. În primii ani postbelici (1920-1926), produsele agroalimentare dominau exportul nostru în proporție covârșitoare (cca 62%). În anii de dezvoltare și apoi de recul (sub influența crizei economice mondiale /1927-1933/), cedează locul produselor industriale deținând o pondere de 47,5%. Iar în anii postcriză /1933-1938/ se înscrie într-o pondere de numai 38%.

Reiese astfel că în anii din preajma celui de-al doilea război mondial România nu mai figura între statele de notorietate europeană ca țară exportatoare de produse agroalimentare.

Sub raportul explicațiilor situația mai sus menționată poate fi înțeleasă prin prisma mai multor factori și condiționări. Să menționăm, bunăoară, că agricultura românească interbelică a avut un caracter extensiv. În asemenea împrejurări producția ei nu putea fi decât un rezultat hotărâtor al suprafețelor atrase în circuitul economic, respectiv al extinderii terenurilor cultivate. Din acest punct de vedere este cât se poate de concludent că, dacă între 1921-1939

creșterea netă a suprafețelor agricole ale țării s-a ridicat la aproape 3 mil. ha, fragmentului de timp cuprins între 1921-1929 îi reveneau, din respectiva creștere, peste 87%, pe când celui cuprins între 1930-1939 îi reveneau numai 13%. De unde rezultă fără echivoc că, dacă în primii ani postbelici producția agricolă a țării a înregistrat creșteri spectaculoase, acestea se datorau înainte de toate sporurilor substanțiale ale suprafețelor arabile cultivate. Și drept consecință, în anii următori o astfel de producție nu mai înregistrează augmentări similare ca urmare a diminuării considerabile a creșterilor suprafețelor pomenite.

Este indubitabil că la baza acestui proces a stat mersul aplicării reformei agrare demarată în 1921. Datele existente atestă, bunăoară, că la începutul deceniului al 4-lea se expropriaseră definitiv peste 99% din suprafețele supuse legii spre împroprietărire, ceea ce practic însemna încheierea acestei importante acțiuni social-economice.

Procesul amintit nu poate fi însă înțeles totodată în afara structurilor de exploatare a terenurilor agricole, în cadrul cărora s-a și desfășurat, la care ne referim aici. Din acest punct de vedere informația cifrică a epocii a rămas până astăzi de nedezmințit. Astfel la finele deceniului al 3-lea peste 92% din numărul total al exploatărilor agricole dețineau suprafețe de până la 10 ha, din care aproape 75% stăpâneau terenuri de până la 5 ha. În perimetrul acestei din urmă categorii funcționau și exploatățile "pitice", unanim recunoscute în epoca interbelică. Dar și atunci, ca să nu mai vorbim de anii ulteriori, mai puțin s-a remarcat că o astfel de situație avea o primă și importantă consecință că o substanțială parte a producției respectivei exploatări agricole mici (inclusiv "pitice") realizau producții de

substanță, inclusiv de autoconsum și în care piața liberă și mecanismele ei valorice unitare acționau preponderent contraproductiv.

A doua consecință, nu mai puțin importantă, se referea la faptul că situația specifică își punea amprenta și asupra producției exploatărilor agricole destinate pieței. Prețurile bunurilor agricole, ca să ne referim la mecanismul valoric cel mai eclatant al pieței libere, oglindeau în evoluția lor și tendințele mai sus relevate. În primul deceniu postbelic aceste prețuri cresc și se mențin la cote ridicate și reflectă expansiunea (fie și extensivă) a producției agricole. Dar în cele ale deceniului următor ele scad și rămân relativ scăzute pe fondul descreșterii aceleiași producții (tot cu caracter extensiv). Se înțelege că asupra respectivelor prețuri au acționat și alți factori (inclusiv criza economică mondială din anii 1929-1933). Dar cei deja specificați mai sus au prevalat fără nici o puțință de tăgadă. Căci dacă în primii ani postbelici, când penuria acută de produse agricole ca și necesitatea refacerii agriculturii se impunea stringent, mica exploatare agricolă putuse contribui la creșterea producției agricole generale prin extensivitatea prelucrării terenurilor, în anii ce i-au urmat când deci dispăruseră condițiile anterioare, exploatarea citată nu mai era capabilă să asigure creșterea în cauză prin extinderea suprafețelor cultivate.

Este și perioada când problemele modernizării agriculturii românești, se pun, spre soluționare, în centrul dezbaterilor cercurilor social-politice românești. Războiul însă și anii care i-au urmat au întrerupt intempestiv aceste dezbateri, implicând găsirea de soluții unanim acceptabile la scară națională.